A green-tinted illustration of a group of people sitting on the floor in a circle, engaged in a discussion or meeting. The people include women in headscarves, a man in a cap, and a child. The background is a solid green color.

Hướng dẫn lấy ý kiến
Đồng thuận dựa trên
nguyên tắc Tự nguyện,
Báo trước và được
cung cấp Thông tin

Xuất bản tháng 6 năm 2010 (bản tiếng Anh)

Oxfam Australia
132 Leicester Street
Carlton 3053
Victoria
Australia
ABN 18 055 208 636
Telephone: +61 3 9289 9444
Website: www.oxfam.org.au

Nhóm tác giả: Christina Hill, Serena Lillywhite and Michael Simon

Sửa bản in: Talia Eilon and Maureen Bathgate

Minh họa: Dominique Fella

Thiết kế: Paoli Smith

Sản xuất in: David Edgley

Nhà in: McLaren Press

Góp ý: Chelsea Huggett and Claire Hussin

Lời cảm ơn

Oxfam xin chân thành cảm ơn các tổ chức và cá nhân đã góp ý và hướng dẫn chúng tôi trong quá trình chuẩn bị xuất bản. Chúng tôi đặc biệt cảm ơn Chương trình Forest People, International Rivers, World Resources Institute, Oxfam America, Catholic Agency for Overseas Development và Asia Indigenous Peoples Pact về những đóng góp quý báu trong việc hoàn thiện tài liệu này. Chúng tôi cũng cảm ơn Quỹ Planet Wheeler đã hỗ trợ tài chính để chúng tôi thực hiện dự án này.

Lời mở đầu

Oxfam thấu hiểu những thách thức và rủi ro mà nhiều cộng đồng và cá nhân đang phải đối mặt trong việc đảm bảo các quyền lợi và mối quan tâm của họ cần được ghi nhận và duy trì. Tài liệu này được xây dựng nhằm khuyến nghị các cộng đồng cân nhắc thận trọng trước bất kì rủi ro nào họ có thể gặp phải.

Mục đích của Hướng dẫn lấy ý kiến Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin

Hướng dẫn này giới thiệu về việc lấy ý kiến Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin (FPIC). Hướng dẫn cung cấp thông tin cơ bản về quyền đối với FPIC, và quyền này có thể giúp cộng đồng lên tiếng về các dự án phát triển có thể gây ảnh hưởng tới cuộc sống của họ, như dự án đập, khai khoáng, khai thác gỗ và những dự án hạ tầng quy mô lớn khác.

Tất cả mọi người đều có quyền quyết định các vấn đề liên quan tới đất đai của mình. Bộ luật nhân quyền quốc tế bảo vệ nguyên tắc này bởi vì “tất cả các dân tộc đều có quyền tự quyết” và “tất cả các dân tộc có quyền tự do theo đuổi phát triển kinh tế, xã hội và văn hóa”.

Hướng dẫn này được thiết kế với mục đích hỗ trợ các tổ chức hoạt động vì cộng đồng bị các dự án phát triển có quy mô lớn gây ảnh hưởng. Đây là một công cụ thiết thực giúp cho cuộc đối thoại giữa các cộng đồng với những nhà phát triển dự án – bao gồm các công ty, chính phủ và các nhà đầu tư tài chính – được dễ dàng hơn.

Hướng dẫn bao gồm một quy trình bảy bước thực tế với mục tiêu hỗ trợ các nhóm dân tộc thiểu số bị dự án tác động cùng đòi quyền về FPIC. Hướng dẫn cũng đưa ra những quy tắc tương tự khi áp dụng đối với tất cả các cộng đồng bị dự án ảnh hưởng. Hướng dẫn bao gồm một phần được trích dẫn nguồn với những lời khuyên và thông tin hữu dụng giúp các cộng đồng hiểu được các quyền lợi của họ. Hướng dẫn cũng bao gồm một số “điểm chú ý” mô tả những khó khăn và rủi ro mà các cộng đồng có thể gặp phải.

Giới thiệu về FPIC

Các nhóm dân tộc thiểu số đã đấu tranh để được chính phủ quốc gia, cộng đồng thế giới và các công ty công nhận quyền của họ về việc cho phép hoặc từ chối ủng hộ các dự án phát triển. Quyền của họ liên quan trực tiếp đến quyền của các dân tộc thiểu số về việc kiểm soát tương lai của chính họ và tương lai của dân tộc họ. Quyền này được ghi nhận là quyền “cho phép hoặc từ chối đồng thuận trên nguyên tắc tự nguyện, báo trước và được cung cấp thông tin đối với các hành động gây ảnh hưởng tới đất đai, vùng lãnh thổ và tài nguyên tự nhiên của họ.”

Quyền này được viết ngắn gọn lại là quyền về Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin, hay viết tắt là FPIC.

Quyền này thường bị vi phạm khi các dự án phát triển có quy mô lớn xuất hiện – ví dụ như một mỏ khai thác khoáng sản, đập, đường cao tốc, đồn điền hay khai thác gỗ. Thông thường các nhóm dân tộc thiểu số và cộng đồng bị ảnh hưởng bị gạt ra khỏi quá trình lập kế hoạch và ra quyết định trong những dự án như vậy. Hậu quả của những câu chuyện này có thể rất nghiêm trọng. Các nhóm dân tộc thiểu số và cộng đồng chịu ảnh hưởng từ dự án có nguy cơ vĩnh viễn mất đi sinh kế và bản sắc văn hóa của họ. Đất đai có thể bị hủy hoại hoặc lấy đi mà không có sự đồng thuận của họ. Các cộng đồng thường sẽ bất buộc phải tái định cư với khoản bồi thường ít ỏi.

Tình trạng này không nên xảy ra. Trong tình huống này, theo luật Quốc tế và Tuyên bố của Liên Hợp Quốc về Quyền của Các Dân tộc Bản địa (UNDRIP), các nhóm dân tộc ít người sẽ được bảo vệ. Các cộng đồng bị ảnh hưởng khác cũng được đảm bảo an toàn. Họ có quyền được tham gia vào bất kì quyết định nào ảnh hưởng tới đất đai, tài nguyên hoặc vùng lãnh thổ của họ. Họ có quyền đưa ra hoặc từ chối sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin. Họ có quyền đưa ra một quyết định chung thông qua những quá trình tự họ xác định và quyết định.

Đối với những cộng đồng bị ảnh hưởng không phải là dân tộc thiểu số thì việc tham gia sâu và hiệu quả của họ trong quá trình đàm phán và lập kế hoạch dự án cũng cần được hỗ trợ.

BƯỚC 1

Xác định đơn vị thực hiện dự án đã được lập kế hoạch

BƯỚC 2

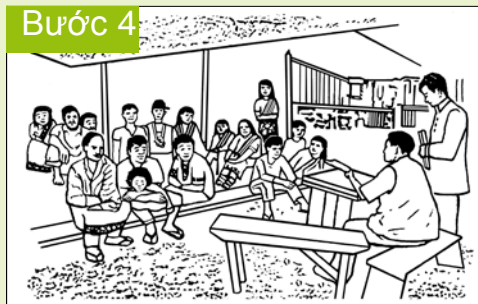
Yêu cầu thông tin từ các đơn vị thực hiện dự án

BƯỚC 3

Tổ chức thảo luận trong cộng đồng

BƯỚC 4

Đàm phán giữa cộng đồng với những đơn vị thực hiện dự án

BƯỚC 5

Tìm tư vấn độc lập

BƯỚC 6

Ra các quyết định chung cho cả cộng đồng

BƯỚC 7

Tiếp tục đàm phán với các đơn vị thực hiện dự án

Những thách thức

Đòi quyền FPIC có thể là một nhiệm vụ đầy thử thách. FPIC là cả một quá trình liên tục và các cuộc đàm phán có thể kéo dài trong nhiều năm. Các cộng đồng bị ảnh hưởng có thể phải tự yêu cầu được tham gia đàm phán, hoặc trong trường hợp người bị ảnh hưởng là dân tộc thiểu số thì quyền về FPIC của họ cần phải được tôn trọng. Những quyền này thường không được tự động công nhận. Một số chính phủ, công ty và nhà đầu tư tài chính đã tiến bộ hơn trong việc tôn trọng quyền này – họ đưa ra những chính sách và cam kết có thể áp dụng khi phát triển một dự án. Nhưng đối với rất nhiều đơn vị thực hiện, FPIC vẫn không nằm trong danh sách được họ tôn trọng, thực hiện hoặc thấu hiểu tường tận.

Ngoài ra, một số luật của một quốc gia có thể làm thay đổi cách yêu cầu quyền FPIC. Vì vậy cộng đồng bị ảnh hưởng cần nhận được tư vấn về chính sách pháp lý của đất nước họ.

Ai có quyền đối với Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin?

FPIC là một quyền cụ thể của các dân tộc ít người như được ghi nhận trong Tuyên bố của Liên Hợp Quốc về Quyền của Những Dân tộc Bản địa (UNDRIP).

Quan điểm của Oxfam Úc là tất cả các cộng đồng bị dự án phát triển tác động gây ảnh hưởng có quyền được tham vấn và đàm phán trong mỗi bước ra quyết định có ảnh hưởng đến họ. Các nhóm cộng đồng bị ảnh hưởng không phải là dân tộc thiểu số cũng có quyền được tham vấn và tham gia vào quá trình ra quyết định theo như nguyên tắc của FPIC.

Hướng dẫn này hướng đến tất cả các cộng đồng bị tác động, không kể họ có thuộc nhóm dân tộc thiểu số hay không. Vì thông thường, quyền của tất cả mọi cộng đồng không thể được coi là giống với quyền của các Dân tộc thiểu số về mặt Đồng thuận. Tuy nhiên, tất cả các cộng đồng bị ảnh hưởng bởi dự án cần phải được tham gia vào việc ra quyết định và đàm phán một cách hiệu quả và khi các cộng đồng không thuộc nhóm thiểu số nói “không” với một dự án nào đó, thì ý kiến của họ cần được lắng nghe.

Nội dung

<u>Lời mở đầu</u>	1
<u>Thuật ngữ</u>	6
<u>Đặt vấn đề: nguyên nhân ra đời của hướng dẫn này và tại sao là lúc này?</u>	8
<u>Tìm hiểu FPIC: Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin</u>	9
<u>FPIC bắt đầu từ đâu và được áp dụng với đối tượng nào?</u>	10
<u>Các bước thực tế: Sử dụng FPIC để bảo vệ quyền của bạn như thế nào</u>	11
<u>Chúng ta có thể nhận được sự hỗ trợ và thông tin từ đâu? Những ai khác đang làm việc về các vấn đề tài nguyên?</u>	28
<u>Phụ lục 1: Các quốc gia ủng hộ Tuyên bố của Liên Hợp Quốc về Quyền của Các Dân tộc Bản địa (UNDRIP)</u>	30
<u>Phụ lục 2: Khung nghiên cứu Pháp lý địa phương về FPIC</u>	31
<u>Phụ lục 3: Vòng đời dự án</u>	32

Lợi ích: Điều tốt mà dự án mang lại cho cộng đồng. Lợi ích cần được đàm phán giữa cộng đồng và các đơn vị thực hiện dự án hoặc chính phủ.

Chia sẻ lợi ích: Một phương pháp đảm bảo các lợi ích của dự án được chia sẻ công bằng giữa các cộng đồng bị ảnh hưởng.

Đồng thuận: Đồng ý hoặc không đồng ý để đơn vị thực hiện tiếp tục tiến hành dự án.

Tham vấn: Khi các đơn vị thực hiện dự án và cộng đồng chia sẻ thông tin và nói về dự án đã được lập kế hoạch. Tham vấn khác với đồng thuận.

Quyền của tập thể: Quyền của một nhóm người, ví dụ một cộng đồng. Không phải là quyền của một cá nhân.

Tuyên bố: Trong hệ thống Liên Hợp Quốc (UN), đây là tuyên bố của các quốc gia trên thế giới. Nó không bị bắt buộc về mặt pháp lý. Nó đưa ra những quy tắc mà các chính phủ tán thành để hướng tới các công việc họ sẽ làm. Nếu được đưa vào luật quốc gia, tuyên bố có thể có giá trị pháp lý.

Quá trình ra quyết định: Cách cộng đồng lựa chọn quyết định có đồng thuận hay từ chối các giai đoạn của dự án.

Mất đất: Người dân mất nhà cửa hoặc đất đai.

Các thuật ngữ

Mất mát kinh tế: Mất khả năng tiếp cận với thu nhập hoặc sinh kế do mất đất gây ra.

Cá nhân có quyền lực: Một số người “có chức vụ” hoặc cá nhân có quyền lực sở hữu những lợi ích đàm phán với các đơn vị thực hiện dự án nhằm phục vụ lợi ích cá nhân hơn là lợi ích của toàn bộ cộng đồng.

Đánh giá Tác động Môi trường và Xã hội: Một nghiên cứu được thực hiện trước khi dự án bắt đầu nhằm xác định tác động của dự án được đề xuất. Nó tập trung vào việc hạn chế các tác động tiêu cực tới con người và môi trường.

Tác động: Hậu quả của dự án phát triển quy mô lớn có ảnh hưởng tiêu cực đến cộng đồng. Ví dụ: ô nhiễm sông ngòi, mất rừng, mất nhà cửa. Đây là chi phí của một dự án mà cộng đồng chứ không phải đơn vị thực hiện dự án phải chịu.

Thỏa thuận về điều kiện dự án: Một thỏa thuận mang tính pháp lý giữa cộng đồng và các đơn vị thực hiện dự án ghi lại các điều kiện nhà đơn vị thực hiện dự án phải tuân thủ.

Luật quốc tế: Luật pháp quản lý mối quan hệ giữa các quốc gia. Trong lĩnh vực nhân quyền luật này có thể mở rộng, bao hàm cách các quốc gia đối xử với cá nhân và cộng đồng.

Tài nguyên thiên nhiên: Đối với đơn vị thực hiện dự án, đây là tài nguyên của môi trường có thể biến thành lợi ích kinh tế, như gỗ, dầu hoặc nước. Đối với cộng đồng, đây là nguồn sinh kế, như nước để uống, đất đai để trồng trọt và chăn nuôi gia súc.

Đàm phán: Đàm phán các điều kiện của một thỏa thuận được tiến hành công bằng trong khuôn khổ một dự án, thường là giữa đơn vị thực hiện với các cộng đồng bị ảnh hưởng. Cần có sự cân bằng về thẩm quyền trong quá trình này. Dự án không được tiến hành cho tới khi đàm phán hoàn thành.

Tổ chức Phi Chính phủ (PCP): Một tổ chức độc lập khỏi chính phủ nhưng không phải là một công ty. Có thể bao gồm các tổ chức hoạt động dựa vào tín ngưỡng (như nhà thờ) và các tổ chức xã hội dân sự hoặc tổ chức dựa vào cộng đồng.

Đơn vị thực hiện dự án: Ngân hàng, công ty hoặc chính phủ muốn thực hiện dự án. Thông thường có một số bên tham gia vào quá trình thực hiện một dự án.

Tái định cư: Cộng đồng bị di dời đến một nơi ở mới và sinh sống để nhường chỗ cho dự án phát triển quy mô lớn. Đôi lúc, chính phủ quản lý hoạt động tái cư thay cho các đơn vị thực hiện dự án.

Các rủi ro: Nguy cơ bị tổn thương, mất mát hoặc gặp nguy hiểm. Rủi ro có thể đến với các cá nhân hoặc toàn bộ cộng đồng. Các đơn vị thực hiện dự án cũng đối mặt với rủi ro, ví dụ như bị hủy hoại danh tiếng nếu họ liên quan đến kiện cáo hoặc tranh chấp với những người bị dự án ảnh hưởng.

Đặt vấn đề: nguyên nhân ra đời của hướng dẫn này và tại sao là lúc này?

Trên thế giới, các dự án cơ sở hạ tầng quy mô lớn và các dự án công nghiệp khai khoáng đang diễn ra với tốc độ nhanh chóng. Những dự án phụ thuộc vào nguồn tài nguyên thiên nhiên đang gia tăng như dự án khai thác gỗ, khai thác khoáng sản và dầu mỏ, và đập đập làm thủy điện. Nhu cầu này có thể dẫn đến những thay đổi lớn đối với cuộc sống của người dân, đến sinh kế và môi trường trong và xung quanh khu vực dự án.

Nếu được phát triển một cách bền vững, những dự án này có thể mang lại lợi ích cho người dân địa phương. Những dự án này sẽ tránh được các tác động tiêu cực tới môi trường, xã hội và không gây tổn hại.

Nhưng thông thường những dự án này gây ra nhiều vấn đề và có tác động tiêu cực lâu dài đối với cộng đồng. Một trong số những nguyên nhân chính là vì các dự án này được xây dựng trong tình trạng chưa có sự cân nhắc kĩ lưỡng về quyền và lợi ích của cộng đồng và môi trường bị ảnh hưởng.

Một dự án phát triển qui mô lớn có thể gây ảnh hưởng đến cộng đồng bằng nhiều cách khác nhau. Bảng dưới đây chỉ ra một số tác động tiềm tàng của một dự án:

Các ảnh hưởng hoặc lợi ích tích cực	Các ảnh hưởng hoặc tác động tiêu cực
› Tạo nhiều việc làm cho người dân trong cộng đồng	› Áp lực phải di dời
› Được đào tạo kĩ năng	› Không được sử dụng đất vào việc sản xuất hoặc hoạt động văn hóa
› Hệ thống cấp nước và vệ sinh tốt hơn	› Không khí hoặc nước bị ô nhiễm
› Sản xuất lương thực được tăng cường	› Cá, động vật hoặc thực vật trong khu vực bị ảnh hưởng đang biến mất
› Lợi ích tài chính	› Gia tăng bạo hành và các vấn nạn xã hội
› Trường học, phòng khám và nhà cửa được xây mới	› Công việc tạm thời chiếm đa số
	› Công nhân đến làm việc tại địa bàn dự án có thể gây hiểm họa về sức khỏe cho cộng đồng

Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin là một quyền quan trọng mang tính tập thể có thể góp phần giúp các dự án bền vững hơn. Các dân tộc thiểu số có thể yêu cầu quyền này khi có một dự án gây ảnh hưởng đến cuộc sống, sinh kế hoặc đất đai và lãnh thổ của họ. Đối với các cộng đồng bị ảnh hưởng khác, họ cần được tham gia đầy đủ, hiệu quả vào thương lượng việc lập kế hoạch và thực hiện dự án.

Kể cả khi luật pháp quốc gia bảo vệ quyền FPIC chưa chặt chẽ, và quyền được tham vấn và tham gia vào quá trình ra quyết định của các nhóm bị ảnh hưởng chưa nhiều thì những quyền này vẫn cần được các đơn vị thực hiện dự án công nhận.

Hướng dẫn này nhằm mục đích giúp tất cả các cộng đồng bị dự án gây ảnh hưởng hiểu rõ hơn về FPIC và cơ chế của nó. Hướng dẫn này trang bị cho họ một số kiến thức và hỗ trợ bảo vệ các quyền của họ khi một dự án được đề xuất xây dựng trong địa bàn của họ. Đây là một công cụ để các cộng đồng kêu gọi các đơn vị thực hiện dự án và chính phủ có trách nhiệm hơn khi thực hiện dự án.

Tìm hiểu FPIC: Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin

Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin (FPIC) đề cập đến việc các cộng đồng ít người có quyền cụ thể mà các bên cần tôn trọng. Đây là quyền chung của cộng đồng. Điều này có nghĩa là cộng đồng được coi là một khối thống nhất, có quyền đồng ý hoặc từ chối Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin.

Mỗi phần của điều kiện đều có những ý nghĩa quan trọng đối với từng cá nhân và cộng đồng. Dưới đây là giải thích vắn tắt về mỗi điều kiện:

- › **Không** bị chính phủ hoặc công ty bắt buộc, đe dọa, cưỡng chế, ép buộc hay thúc ép.
- › **Trước** khi chính phủ sử dụng đất đai vào các mục đích đặc biệt và trước khi thông qua các dự án cụ thể, cần để cho cộng đồng có đủ thời gian cân nhắc tất cả thông tin và ra quyết định.
- › **Được thông báo** nghĩa là bạn được cung cấp tất cả các thông tin liên quan để ra quyết định có đồng thuận với dự án hay không (xem trang 16 và 17 về danh sách các câu hỏi cho các đơn vị thực hiện dự án). Tương tự:
 - Thông tin này cần đưa ra dưới dạng ngôn ngữ mà người dân có thể hiểu.
 - Người dân phải được tiếp cận với thông tin độc lập, chứ không phải chỉ là thông tin từ các đơn vị thực hiện dự án hay chính phủ.
 - Nếu được yêu cầu, người dân cũng cần được tiếp cận tới các chuyên gia pháp lý và kĩ thuật, để giúp họ ra quyết định.
- › **Sự đồng thuận** yêu cầu những người tham gia vào dự án cho phép các dân tộc bản địa nói “Đồng ý” hoặc “Từ chối” đối với dự án và ở mỗi giai đoạn thực hiện, theo như quá trình ra quyết định mà người dân lựa chọn. Quyền đưa ra hoặc từ chối đồng thuận là sự khác biệt trọng yếu giữa quyền của Các Dân tộc thiểu số và các dân tộc bị dự án gây ảnh hưởng khác.

Đối với các cộng đồng bị ảnh hưởng không phải dân tộc ít người thì quyền tham vấn và thương lượng của họ trong quá trình ra quyết định có ảnh hưởng tới họ nên có sự hướng dẫn theo các quy tắc của FPIC. Tham vấn và thương lượng nên được thực hiện chỉ khi người dân không bị bắt buộc hoặc thúc ép tham gia, trước khi ra quyết định, và sự đồng thuận chỉ nên được đưa ra khi người dân đã được thông báo đầy đủ thông tin về vấn đề đang được thảo luận và đàm phán

FPIC bảo vệ quyền đàm phán về quyết định ảnh hưởng tới các dân tộc thiểu số. Điều này có nghĩa đây có thể là một quá trình ra quyết định theo truyền thống. Một số cộng đồng lựa chọn đại diện thay mặt cho họ để đàm phán với nhà phát triển dự án.

Hãy nhớ rằng: để hỗ trợ người dân hiểu được FPIC, cần hướng dẫn họ dành thời gian đọc các điều khoản trong Tuyên bố của Liên Hợp Quốc về Quyền của các Dân tộc Thiểu số.

Cộng đồng cần chú ý rằng các đơn vị thực hiện dự án có thể tìm cách thiết lập quá trình áp đặt theo cách của họ khi quá trình ra quyết định truyền thống đã sẵn có.

FPIC bắt đầu từ đâu và được áp dụng với đối tượng nào?

Luật pháp Quốc tế công nhận quyền về Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin. Quyền này được nói đến trong các bộ luật của một số quốc gia – ví dụ Philippines và một số vùng thuộc Australia (mặc dù luật pháp giữa các bang và các tỉnh có thể khác nhau).

FPIC cũng được công nhận là một bước đi tốt trong các dự án phát triển. Quyền này có thể mang lại lợi ích cho các công ty đầu tư vào các dự án phát triển quy mô lớn. Ví dụ, nó có thể giảm rủi ro hoặc tranh chấp giữa cộng đồng và công ty nếu các cộng đồng tham gia và quyết định dự án từ khi bắt đầu. Chính phủ cũng có thể được lợi từ việc bảo vệ quyền của dân tộc họ.

Hình dưới đây giới thiệu khái quát về FPIC được bắt đầu từ đâu và áp dụng vào trường hợp nào:

Chú ý: Bộ Luật quốc tế về Quyền – gồm Tuyên bố thế giới về Nhân quyền, Hiệp ước Quốc tế về Quyền Kinh tế, Xã hội và Văn hóa, Hiệp ước Quốc tế về Quyền Công dân và Chính trị, và các hiệp ước của Tổ chức Lao động Quốc tế – tất cả đều tương ứng với việc áp dụng các quy tắc của FPIC đối với các dân tộc bị dự án tác động.

The background of the page is a green-tinted illustration. It depicts three individuals wearing hard hats and safety vests, likely construction workers or project managers, standing together and looking at a set of documents held by the person in the center. The background also shows faint outlines of a traditional house with a thatched roof and some trees, suggesting a rural or community setting.

Các bước thực tế

Sử dụng FPIC để bảo vệ quyền của người dân như thế nào

Bước 1:

Xác định đơn vị thực hiện dự án đã được lập kế hoạch

Đầu tiên, cần xác định ai đang lập kế hoạch dự án có thể ảnh hưởng tới cộng đồng. Sau đó, có thể sẽ biết ai là người đang tìm kiếm sự đồng thuận của cộng đồng.

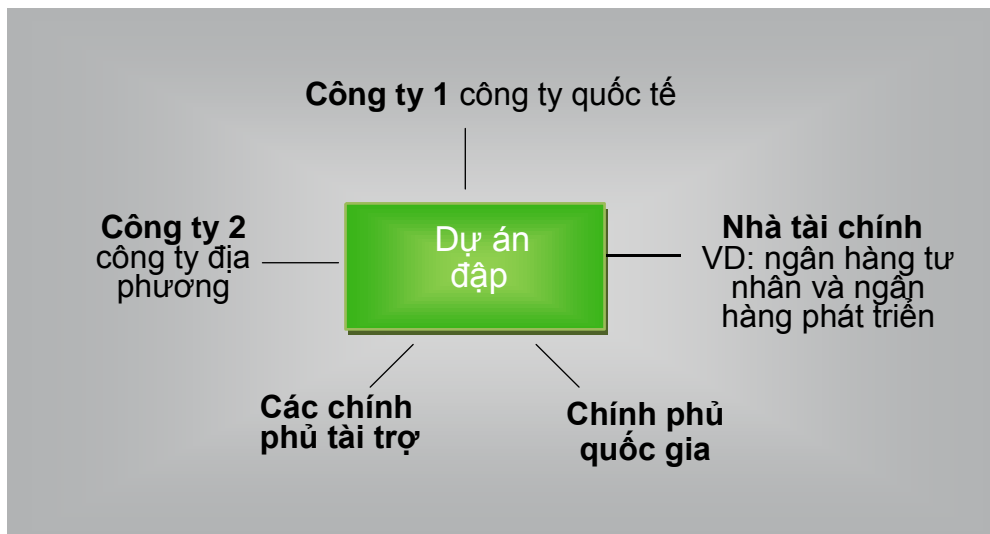
Các đơn vị lập kế hoạch và thực hiện dự án có thể bao gồm:

- › chính phủ (hoặc các cơ quan chính phủ);
- › công ty tư nhân (chẳng hạn công ty khai thác khoáng sản hoặc xây dựng);
- › chính phủ quốc gia khác;
- › chính quyền địa phương (ví dụ như Cục Bảo vệ Môi trường hoặc Sở Tài nguyên và/Môi trường); và
- › ngân hàng hoặc thể chế tài chính quốc tế (như Ngân hàng Thế giới, Ngân hàng Phát triển Châu Á hoặc Ngân hàng Phát triển Châu Phi).

Đôi khi việc tìm kiếm thông tin về đơn vị thực hiện dự án không phải dễ dàng. Những dự án lớn thường có cả tư nhân và chính phủ tham gia. Nếu gặp khó khăn trong việc tìm thông tin về dự án, người dân có thể tìm kiếm sự giúp đỡ từ các tổ chức khác, bao gồm các tổ chức PCP địa phương và quốc tế. Truyền thông, bao gồm báo chí quốc tế và tạp chí công nghiệp (ví dụ như tạp chí về khai khoáng) có thể có thông tin về các dự án được lên kế hoạch.

Đôi lúc, các đơn vị thực hiện dự án có thể đến từ quốc gia khác. Điều này gây khó khăn cho việc liên lạc với họ và có thể người dân sẽ cần sự hỗ trợ.

AI LÀ NGƯỜI CHỊU TRÁCH NHIỆM?

Thông thường các đơn vị thực hiện dự án và những người có trách nhiệm tìm kiếm sự đồng thuận của người dân là tổng hợp của các tổ chức trên.

LỜI KHUYÊN 1:

Tìm hiểu liệu có một tổ chức nào đó về quản lý đất đai hoặc tài nguyên thiên nhiên tại các quốc gia lân cận hay không. Ví dụ: có tổ chức quản lý sông ngòi ở mỗi nước mà dòng sông chảy qua hay không. Nếu có, hãy kiểm tra xem chính phủ có phải là thành viên của tổ chức đó không. Nếu quan tâm tới một dự án đập, người dân có thể tìm hiểu thêm về dự án với sự giúp đỡ của các tổ chức này.

Bước 2:

Yêu cầu thông tin từ các đơn vị thực hiện dự án

Việc tìm hiểu dự án được đề xuất có ảnh hưởng gì tới cộng đồng là rất quan trọng. Người dân có thể đưa ra quyết định sau khi có đầy đủ thông tin về:

- › đồng thuận hay không đồng thuận;
- › những thay đổi trong thiết kế dự án mà cộng đồng mong muốn; và
- › các điều kiện cần được đáp ứng trước khi đồng thuận dự án.

Một số cách mà dự án có thể ảnh hưởng tới cộng đồng được trình bày ở phần “nguyên nhân ra đời của hướng dẫn này và tại sao là lúc này” ở trang 8.

Nếu người dân cho rằng dự án có thể ảnh hưởng tới cộng đồng của mình, thì họ có quyền hỏi hoặc yêu cầu được các đơn vị thực hiện dự án cung cấp thông tin bằng tiếng địa phương. Việc cộng đồng có hiểu biết đầy đủ về dự án, những ảnh hưởng tiềm tàng và đơn vị thực hiện dự án sẽ làm gì để ngăn chặn hoặc giảm bớt chúng là rất quan trọng.

Một điều cần thiết nữa là yêu cầu các đánh giá tác động môi trường và xã hội bằng tiếng địa phương. Điều này đảm bảo các thành viên trong cộng đồng có đầy đủ thông tin và hiểu biết về các tác động tiềm tàng. Nó cũng giúp ngăn chặn quá trình đàm phán bị “bế tắc” khi một số thành viên cộng đồng quan tâm tới lợi ích cá nhân hơn là lợi ích cộng đồng.

Điều quan trọng là nhận được thông tin về quy mô địa lý của dự án và đảm bảo rằng đơn vị thực hiện dự án đã xác định được đúng tất cả những cộng đồng có nguy cơ bị ảnh hưởng. Nếu một cộng đồng không được đơn vị thực hiện coi là “có nguy cơ bị ảnh hưởng”, thì họ có thể sẽ không tham vấn và đàm phán với cộng đồng đó.

Hỏi đơn vị thực hiện dự án là một cách để lấy thông tin này. Người dân có thể ghi nhận thông tin và sau đó thảo luận ở cộng đồng. Bảng ở trang sau đưa ra một số câu hỏi hữu ích đối với đơn vị thực hiện.

Bạn cũng có thể hỏi trực tiếp cơ quan chính phủ liên quan. Có thể là Sở Tài nguyên Môi trường, Sở Nông Nghiệp và Phát triển Nông thôn, Sở Kế hoạch và Đầu tư. Các nước khác nhau sẽ có hệ thống cơ quan khác nhau.

Có trường hợp cộng đồng không nằm trực tiếp trong vùng dự án nhưng vẫn có thể bị tác động bởi dự án đó. Ví dụ, ô nhiễm nước do phát triển có thể lan ra và ảnh hưởng tới một cộng đồng không nằm trực tiếp trong vùng dự án. Hoặc một con đập có thể chặn đường di cư của cá và ảnh hưởng tới nguồn thức ăn và sinh kế.

Lưu ý: tác động dự án có thể xuyên biên giới. Ví dụ, một mỏ khai khoáng ở nước này có thể xả thải xuống sông và chảy sang nước khác gây tác động tới cộng đồng ở đó.

LỜI KHUYÊN 2:

Người dân có thể yêu cầu thông tin về dự án bằng ngôn ngữ và cách thức mà cộng đồng của họ có thể hiểu được.

Tìm hiểu dự án

- › Dự án về cái gì? Mục tiêu của dự án là gì?
- › Dự án có quy mô như thế nào? Khi nào nó sẽ được xây dựng? Nó sẽ vận hành trong bao lâu?
- › Ai là những đơn vị thực hiện dự án (ví dụ công ty tư nhân hay chính phủ)?
- › Thông tin về công ty (lịch sử, lĩnh vực hoạt động)? Họ có danh tiếng tốt không?
- › Tổ chức nào cung cấp vốn đầu tư?
(ví dụ như ngân hàng thương mại, Ngân hàng Thế giới hay quỹ đầu tư)?
- › Ngành nghề kinh doanh chính của các đơn vị thực hiện dự án là gì?
- › Đơn vị thực hiện dự án thuộc quốc gia nào?
- › Dự án sẽ xây dựng cái gì (ví dụ như đường xá, đập, đường dây tải điện lớn)?
- › Những ai liên quan tới dự án, ngoài công ty và chính phủ
(ví dụ như nhà cung cấp, nhà thầu)?
- › Chính phủ hỗ trợ những gì (ví dụ như miễn hoặc giảm thuế cho các đơn vị thực hiện dự án, giảm phí tiếp cận và sử dụng đất)?
- › Các cơ quan chính phủ liên quan có ý kiến gì về dự án?

Chú ý: đây chỉ là những câu hỏi gợi ý. Có thể có nhiều câu hỏi khác cho đơn vị thực hiện liên quan trực tiếp đến dự án, cộng đồng và tín ngưỡng văn hóa.

Một số câu hỏi hữu ích để hỏi đơn vị thực hiện dự án

Tác động dự án

- > Đất đai ở khu vực nào sẽ bị ảnh hưởng?
- > Có bản đồ chỉ ra các vùng đất bị ảnh hưởng không?
Có tác động vĩnh viễn nào đối với đất đai và những tài nguyên khác không?
- > Đơn vị thực hiện dự án sẽ tiến hành đánh giá quyền và sự tham gia của cộng đồng, tác động môi trường, vấn đề giới và xã hội không?
- > Dự án có những rủi ro tiềm tàng nào? Ví dụ như ô nhiễm hoặc hoạt động trên vùng đất linh thiêng?
- > Có báo cáo độc lập nào nêu chi tiết về những rủi ro và cộng đồng có dễ dàng tiếp cận những báo cáo đó không?
- > Các cộng đồng địa phương sẽ được những lợi ích gì?
Những lợi ích đó là vĩnh viễn hay tạm thời?
- > Công ty đầu tư sẽ đóng góp gì cho cộng đồng (ví dụ như trường học, đường xá, bệnh viện và các chương trình phát triển xã hội)?
- > Dự án có góp phần đảm bảo giữ đất cho cộng đồng không? Nếu những đơn vị thực hiện dự án lấy đất của cộng đồng thì họ có bồi thường đất mới cho cộng đồng đó không?

Tham vấn và đàm phán với cộng đồng

- > Cộng đồng sẽ có những cơ hội nào trong việc cung cấp thông tin đầu vào cho thiết kế dự án? Thông tin đó sẽ được quản lý như thế nào?
- > Cộng đồng đóng vai trò gì trong quá trình đánh giá tác động môi trường và xã hội?
- > Ai đã tiến hành đánh giá tác động môi trường và xã hội, những đánh giá này có được dịch sang ngôn ngữ địa phương không?
- > Công ty đã tham vấn với ai?
Công ty có nghĩ rằng họ đã được cộng đồng chấp thuận không?
- > Nếu có thay đổi trong thiết kế dự án thì quá trình nào sẽ tiếp diễn sau đó?
- > Công ty sẽ đàm phán với cộng đồng về các giai đoạn của dự án phải không?
- > Đơn vị thực hiện dự án sẽ phản hồi những lo ngại của cộng đồng ra sao?
- > Đơn vị thực hiện dự án có chuẩn bị công bố tất cả lợi nhuận và chi phí trong dự án không?
- > Lợi nhuận từ dự án sẽ được sử dụng như thế nào?

BƯỚC 3:

Tổ chức thảo luận trong cộng đồng

Khi đã liên lạc được với các đơn vị thực hiện dự án, nên bắt đầu thảo luận dự án một cách kĩ lưỡng trong nội bộ cộng đồng. Toàn bộ cộng đồng nên được thông báo đầy đủ về dự án được đề xuất. Các công cụ như bản đồ, tờ giới thiệu dự án, tờ rơi và video có thể được sử dụng để thông báo tới các thành viên trong cộng đồng. Điều này đảm bảo rằng tất cả mọi người hiểu được các lợi ích và tác động tiềm tàng mà dự án có thể đem lại. Cộng đồng cần quyết định được điều gì là quan trọng. Sau đó người đại diện cộng đồng có thể đàm phán với đơn vị thực hiện dự án nếu đó là bước kế tiếp mà cộng đồng đã quyết định.

Khi cộng đồng thảo luận nên dùng những cách được cả cộng đồng thống nhất nhằm đạt được một thỏa thuận chung. Việc tất cả thành viên trong cộng đồng có nguy cơ bị ảnh hưởng đưa ra quan điểm của mình là rất quan trọng. Hãy đảm bảo rằng tất cả thành viên cộng đồng, kể cả phụ nữ và thanh niên đều tham gia vào quá trình ra quyết định, vì dự án quy mô lớn có ảnh hưởng khác nhau tới những đối tượng khác nhau.

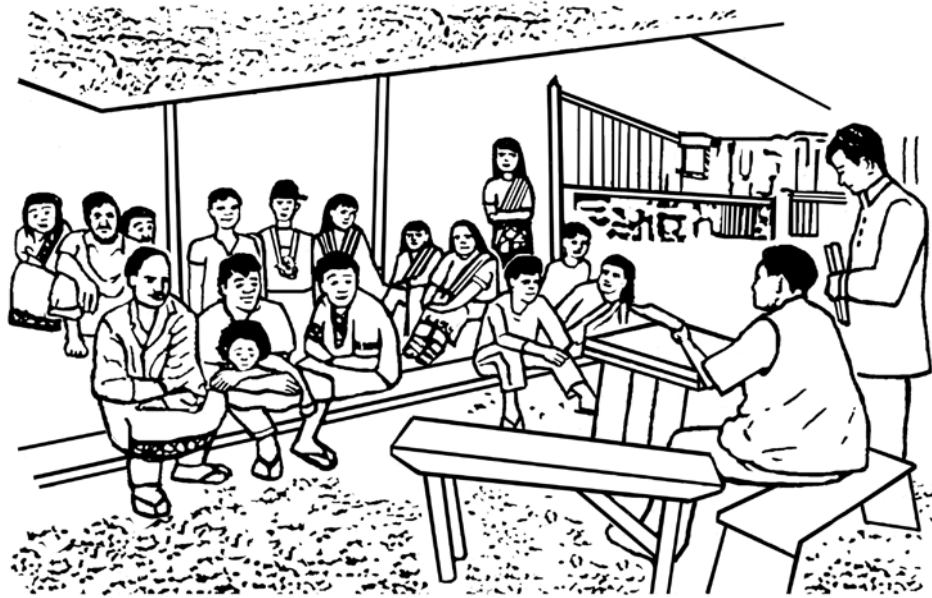
Thông thường sẽ có một số cộng đồng cùng bị ảnh hưởng bởi một dự án. Việc kí kết thỏa thuận giữa các đơn vị thực hiện dự án và cộng đồng cần được công khai. Tìm hiểu xem cộng đồng khác có bị ảnh hưởng bởi cùng một dự án không có thể giúp ích vì họ có thể cùng nhau đàm phán với các đơn vị thực hiện dự án hoặc chính phủ.

LỜI KHUYÊN 3:

Cộng đồng không cần đưa ra quyết định ở giai đoạn này. Quyết định đầu tiên của cộng đồng có thể là cần các đơn vị thực hiện dự án cung cấp nhiều thông tin hơn.

Thông thường một số nhóm trong cộng đồng có thể ủng hộ một dự án trong khi những nhóm khác lại phản đối. Một số đơn vị thực hiện dự án có thể chia cộng đồng thành các nhóm “đồng thuận” và “phản đối”. Điều này ngăn cản khả năng đưa ra quyết định chung của cộng đồng đối với dự án và dẫn tới căng thẳng kéo dài trong cộng đồng.

Dự án có thể ảnh hưởng tới các cộng đồng ở mức độ khác nhau, có khả năng một cộng đồng bị ảnh hưởng nhiều hơn số còn lại. Trong trường hợp này, cần phải xây dựng một phương pháp tiếp cận chung cho các cộng đồng để những cộng đồng bị ảnh hưởng nhiều nhất có tiếng nói mạnh mẽ.

Bước 4:

Đàm phán giữa cộng đồng với đơn vị thực hiện dự án

Cộng đồng có quyền được tham vấn và đàm phán với những đơn vị thực hiện dự án. Thảo luận với các đơn vị thực hiện KHÔNG có nghĩa là bạn đồng thuận dự án đó. Đơn giản là bạn chỉ đòi quyền tiếp cận thông tin dự án.

Đơn vị thực hiện dự án nên tham vấn cộng đồng và nhận được Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin ở những giai đoạn đầu khi lập kế hoạch và trước khi bắt đầu giai đoạn mới của dự án. Điều này có nghĩa nếu cộng đồng tán thành một phương diện nào đó của dự án ở giai đoạn đầu, thì đơn vị thực hiện phải có được FPIC của cộng đồng ở giai đoạn sau. Nếu cộng đồng có nhiều khả năng phải tái định cư, thì mốc thời gian và hoàn cảnh phải được đàm phán với cộng đồng trước khi quyết định cuối cùng được đưa ra.

Những dự án phát triển quy mô lớn thường đem lại lợi nhuận tài chính đáng kể cho nhà đầu tư. Không may là, các cộng đồng địa phương không phải lúc nào cũng có cơ hội được sẻ chia lợi nhuận tài chính hay các lợi nhuận khác. Hãy bổ sung cơ chế “chia sẻ lợi ích” có thể đảm bảo các cộng đồng bị dự án gây ảnh hưởng nhận được lợi ích từ dự án. Ví dụ, cộng đồng có thể lựa chọn lợi ích mà mình mong muốn. Điều này có khả năng cải thiện sinh kế của cộng đồng. Nó là minh chứng dự án có thể làm tăng giá trị cho cộng đồng như thế nào.

Điều quan trọng là tất cả các thành viên trong cộng đồng tham gia vào đàm phán lợi ích và không chỉ một số lãnh đạo hoặc “người chức vụ” quan tâm đến việc tối đa hóa lợi nhuận cá nhân và hy sinh toàn bộ cộng đồng. Tất cả các thành viên trong cộng đồng nên cảnh giác và chống lại việc “nắm giữ quyền lực” trong quá trình đàm phán giữa cộng đồng và đơn vị thực hiện.

Một số ví dụ về lợi ích có thể đàm phán cho cộng đồng bao gồm:

- › Tạo thêm việc làm cho thành viên trong cộng đồng;
- › Các chương trình đào tạo kỹ năng và giới thiệu việc làm;
- › Trường học và bệnh xá mới;
- › Cộng đồng bị ảnh hưởng có quyền ưu tiên tiếp cận và sử dụng các nguồn tài nguyên tự nhiên trong khu vực dự án;
- › Thỏa thuận với đơn vị thực hiện dự án về việc giữ nguyên một số vùng đất đai – ví dụ những khu vực có giá trị văn hóa;
- › Chia sẻ lợi ích từ dự án.

LỜI KHUYÊN 4:

Các đơn vị thực hiện dự án không được bắt buộc cộng đồng tham gia đàm phán khi họ chưa sẵn sàng. Các đơn vị này phải dành đủ thời gian để cộng đồng cân nhắc thông tin, xác định cách thức đàm phán như thế nào, và cuối cùng ra quyết định chung cho toàn cộng đồng.

LỜI KHUYÊN 5:

Nếu việc xây dựng đã bắt đầu mà không có sự tham gia hoặc đồng thuận của cộng đồng, đơn vị thực hiện cần được thông báo rằng họ đang không tuân thủ đúng quy trình. Người dân vẫn có quyền lên tiếng. Họ vẫn có thể yêu cầu dừng dự án, đòi đơn vị thực hiện dự án chỉ tiến hành nếu cả cộng đồng đưa ra sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin, đàm phán về những lợi ích cho cộng đồng hoặc thay đổi cách dự án vận hành.

BƯỚC 5:

Tìm tư vấn độc lập

Tham vấn với những đơn vị thực hiện dự án là một công việc khó khăn. Đôi khi họ né tránh để cộng đồng tham gia. Những vấn đề liên quan thường khá phức tạp. Người dân có quyền được tư vấn độc lập về pháp lý và kĩ thuật để hiểu được những ảnh hưởng của một dự án phát triển. Ví dụ, công ty thông báo với cộng đồng rằng họ sẽ dùng chất thủy ngân. Nếu người dân chưa bao giờ nghe đến thủy ngân và không biết về chất này, thì có thể hỏi tư vấn từ các chuyên gia.

Hãy nhớ rằng các quyết định của cộng đồng phải là những quyết định sau khi họ được cung cấp thông tin. Một trong những quy tắc ưu tiên của FPIC là sự đồng thuận của các Dân tộc thiểu số phải là sự đồng thuận sau khi đã được cung cấp thông tin. Đối với những thành viên khác trong cộng đồng bị dự án tác động, khi tham gia hoạt động tham vấn và đàm phán trong quá trình ra quyết định, họ phải được thông tin đầy đủ về các vấn đề đang được thảo luận và đàm phán.

Không nên dựa hoàn toàn vào thông tin do những đơn vị thực hiện dự án cung cấp. Họ có thể tìm cách đưa ra thông tin hấp dẫn hơn đối với cộng đồng bị ảnh hưởng nhằm đạt được sự đồng thuận. Thông tin từ những nguồn khác sẽ giúp cộng đồng hiểu đầy đủ tác động trước mắt và lâu dài của dự án.

Hãy nhớ rằng: Nên tìm hiểu Luật pháp quốc gia có bảo vệ các quyền FPIC, hay những quy trình tương tự FPIC không. Tư vấn độc lập có thể giúp cộng đồng trong vấn đề này.

Có thể tham khảo thêm thông tin từ các nguồn tư vấn độc lập, xem trang 28.

Ngay cả khi luật pháp bảo vệ quyền FPIC của cộng đồng, thì tình hình vẫn có thể xấu đi. Tham nhũng, nghèo đói, không tuân thủ quy định hoặc sự thiếu độc lập của các cơ quan chính phủ chịu trách nhiệm về đảm bảo FPIC được thực hiện theo luật đều có thể gây khó khăn cho các cộng đồng đang cố đòi quyền về FPIC.

Bước 6:

Ra các quyết định chung cho cả cộng đồng

Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin là một quyền chung. Do đó, cộng đồng phải đưa ra một quyết định chung theo quy trình ra quyết định truyền thống.

Nếu cộng đồng quyết định “đồng ý” với dự án, thì cần chắc chắn rằng sự đồng thuận với những đơn vị thực hiện dự án được viết bằng văn bản. Cộng đồng có thể viết bằng ngôn ngữ của mình. Và thỏa thuận này cần có giá trị pháp lý.

Đây là một quá trình khó khăn và để hiểu được hợp đồng dự án, phê duyệt từ chính phủ và các văn bản pháp lý rất phức tạp. Cộng đồng bị ảnh hưởng nên tìm sự giúp đỡ từ một tổ chức PCP hoặc ai khác có chuyên môn trong lĩnh vực này để hiểu các hợp đồng và tài liệu dự án.

Nếu cộng đồng không đồng thuận với dự án, thì có thể lựa chọn tham gia vào một thỏa thuận tác động có lợi (hoặc tương tự) với đơn vị thực hiện dự án. Đây là một thỏa thuận có tính pháp lý ghi nhận thỏa thuận giữa hai bên: cộng đồng và đơn vị thực hiện dự án. Thỏa thuận này ghi lại những điều kiện đơn vị thực hiện phải đáp ứng và khi nào thì các điều kiện này phải được thực thi hoặc chuyển giao.

Hãy nhớ rằng: Nếu cộng đồng tin rằng dự án không mang lại lợi ích cho cộng đồng, thì họ có thể “từ chối” – hay nói cách khác không đồng thuận – với dự án. Dự án chỉ được tiếp tục nếu cả chính phủ và đơn vị thực hiện đạt được sự đồng thuận từ các nhóm cộng đồng bị ảnh hưởng. Đối với nhóm cộng đồng bị ảnh hưởng không thuộc nhóm thiểu số, khi họ nói “không” với một dự án thì ý kiến của họ cần được lắng nghe.

Một số đơn vị thực hiện dự án có thể tìm mọi cách đạt được “sự đồng thuận” từ phía cộng đồng bằng việc lợi dụng những người sở hữu đất và đại diện cộng đồng khi không tinh táo và ép buộc họ kí vào văn bản.

Một số đơn vị thực hiện dự án tìm cách đạt được sự “đồng thuận” từ cộng đồng bằng cách tự lập ra quá trình ra quyết định cho cộng đồng. Quá trình này không liên quan đến hệ thống ra quyết định truyền thống hoặc hợp lý với đại diện cộng đồng, nó được thiết kế để có được câu trả lời “đồng thuận” mặc dù là gian lận.

Hãy nhớ rằng: Đơn vị thực hiện dự án không được gây áp lực, đe dọa hay bắt buộc cộng đồng ra quyết định hoặc đồng thuận với dự án dưới bất kì hình thức nào. Một số ví dụ về việc đơn vị thực hiện đôi khi gây khó khăn :

- › Không để cộng đồng tham gia vào những giai đoạn đầu đánh giá tác động;
- › Bắt buộc cộng đồng kí vào thỏa thuận trong khi họ không hiểu đầy đủ các tác động của dự án; và
- › Chỉ đàm phán hoặc nói chuyện với một vài cá nhân không đại diện cho quan điểm của toàn bộ cộng đồng.

Bước 7:

Tiếp tục đàm phán với các đơn vị thực hiện dự án

Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin là một quá trình liên tục. Những dự án phát triển quy mô lớn có thể mất nhiều năm lên kế hoạch rồi mới bắt đầu, và có thể tác động tới cộng đồng sau nhiều năm hoặc thậm chí nhiều thế hệ. Đơn vị thực hiện dự án cần chắc chắn rằng cộng đồng phải được thông báo thường xuyên về quá trình dự án. Người dân phải có cơ hội nêu câu hỏi và quan ngại của mình. Quyền FPIC của cộng đồng phải được tôn trọng trong toàn bộ quá trình.

Phụ lục 3 trang 32 chỉ ra những giai đoạn chính của một dự án quy mô lớn. Phụ lục này nêu rõ tầm quan trọng của việc hiểu biết những hoạt động khác nhau trong mỗi giai đoạn của dự án, và các đơn vị thực hiện nên làm gì để các cộng đồng có thể tham gia vào mỗi giai đoạn.

Hãy nhớ rằng: FPIC không phải là một quá trình “chỉ xảy ra một lần duy nhất”, đây là quá trình kéo dài liên tục. Điều này có nghĩa là đối thoại và thỏa thuận thường xuyên giữa các đơn vị thực hiện dự án và cộng đồng bị tác động là một phương thức tốt.

Nếu cộng đồng đã ra quyết định “đồng thuận” hay “từ chối” một dự án, các đại diện cộng đồng có thể tiếp tục đảm nhiệm việc đàm phán thay mặt cộng đồng của mình. Họ phải đảm bảo rằng toàn bộ cộng đồng được thông báo đầy đủ về mọi thông tin và quyết định.

LỜI KHUYÊN 6:

Kêu gọi các cơ quan độc lập hỗ trợ giám sát có thể giúp đơn vị thực hiện dự án thấy rằng những lo ngại về các tác động của dự án và những cam kết là hợp lý.

LỜI KHUYÊN 7:

Cần hiểu và đàm phán một chiến lược mở với đơn vị thực hiện trước khi dự án hoàn thành. Có thể bao gồm tiếp cận liên tục đối với nguồn nước sạch, giữ lại những công trình và tái đào tạo để gia tăng cơ hội nghề nghiệp.

Các đại diện của cộng đồng cũng cần giám sát việc thực hiện dự án nếu dự án được tiếp tục. Cộng đồng cần theo dõi xem công ty/chính phủ có làm đúng cam kết không. Một cách thực hiện điều này là đàm phán những kết quả hoặc những điều kiện cụ thể của dự án. Những điều này phải được ghi thành văn bản và lịch trình cụ thể.

Đơn vị thực hiện dự án có thể thay đổi trong vòng đời của dự án. Các đơn vị thực hiện mới cần tuân thủ những cam kết mà các đơn vị trước đó đã thực hiện – tuy nhiên, cộng đồng có thể sẽ phải nhờ đến tư vấn độc lập để tìm hiểu xem có phải đơn vị thực hiện mới bị những thỏa thuận cũ ràng buộc không. Đây là một lý do tại sao cần có văn bản ghi lại quyết định của cộng đồng về dự án và những lợi ích đã đàm phán được. Có thể cộng đồng sẽ có cơ hội đàm phán để tăng thêm lợi ích với đơn vị thực hiện mới.

Cộng đồng cũng có thể mong muốn xây dựng một diễn đàn lâu dài giữa cộng đồng và đơn vị thực hiện dự án để trao đổi thường xuyên và liên tục. Diễn đàn này có thể được coi là một nơi để giải quyết những lo âu và thắc mắc của cộng đồng đối với hoạt động của dự án nếu nó được tiến hành.

Các bước được trình bày ở trên được thiết kế nhằm hỗ trợ người dân và cộng đồng của họ trong việc yêu cầu quyền đối với Sự đồng thuận dựa trên Nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và Được cung cấp thông tin, và quyền được tham gia vào quá trình ra quyết định các công việc có ảnh hưởng tới họ.

Chúng ta có thể nhận được sự hỗ trợ và thông tin từ đâu? Những ai khác đang làm việc về các vấn đề tài nguyên?

Nếu chính phủ hoặc đơn vị thực hiện dự án phớt lờ ý kiến của cộng đồng, họ có thể làm gì?

Kể cả khi cộng đồng cố gắng làm theo những bước này, các đơn vị thực hiện dự án vẫn có thể phớt lờ và tiếp tục dự án. Sau đó cộng đồng có thể quyết định sẽ xây dựng một chiến lược vận động chính sách phù hợp với hoàn cảnh và lợi ích cộng đồng. Chiến lược có thể bao gồm: những cuộc phản đối của cộng đồng, từ chối với tinh thần thiện chí, và tăng cường nhận thức thông qua truyền thông và các tổ chức PCP địa phương và quốc tế. Một số tổ chức PCP đã xây dựng những hướng dẫn vận động chính sách rất hữu hiệu.

Những nguồn thông tin chính

- › *Tuyên bố của LHQ về các Quyền của Các Dân tộc Bản địa*
<http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/en/declaration.html>
- › *Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và Được cung cấp thông tin: Vai trò của các công ty khai khoáng*, Oxfam Australia, 2007
http://www.oxfam.org.au/campaigns/mining/docs/FPIC_statement.pdf
- › *Breaking Ground: Kêu gọi cộng đồng tham gia vào các dự án Khai thác và Cơ sở hạ tầng*; Viện Tài nguyên Thế giới, 2009 <http://www.wri.org/publication/breaking-ground-engaging-communities>
- › *Sự tôn trọng TỰ NGUYỆN và CÔNG BẰNG đối với Nhân quyền của Các Dân tộc Bản địa Australia: Hướng dẫn cho nhà vận động của cộng đồng*, Oxfam Australia và Chương trình Đào tạo Ngoại giao, 2009 http://www.dtp.unsw.edu.au/documents/FreeandEqual_FALR_002.pdf
- › *Đập, Sông và Quyền: Một hướng dẫn hành động cho các cộng đồng bị ảnh hưởng bởi đập*, Mạng lưới Sông ngòi Quốc tế, 2006 (có tại website với 10 ngôn ngữ)
<http://www.internationalrivers.org/en/node/579/>
- › *Sổ tay Vận động Ân xá Quốc tế*, 1997
www.amnesty.org/en/library/info/ACT10/002/1997
- › *Công cụ và hướng dẫn Vận động chính sách: Thúc đẩy Thay đổi Chính sách*, 2001
http://www.care.org/getinvolved/advocacy/tools/english_00.pdf
- › *Vận động chính sách cho công bằng xã hội: Một hướng dẫn hành động và Phản ánh toàn cầu*, 2001 www.oxfamamerica.org/publications/advocacy-for-social-justice

Các tổ chức

Liên Hợp Quốc

- › Báo cáo Đặc biệt của Liên Hợp Quốc về tình hình nhân quyền và các quyền tự do cơ bản của Dân tộc Bản địa
<http://www2.ohchr.org/english/issues/indigenous/rapporteur/>
- › Diễn đàn của Liên Hợp Quốc về Các vấn đề Bản địa
<http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/>

Các tổ chức Phi chính phủ Quốc tế

- › Asia Indigenous Peoples Pact: www.aippnet.org
- › Catholic Agency For Overseas Development (CAFOD): www.cafod.org.uk
- › Forest People's Program: www.forestpeoples.org
- › International Rivers: www.internationalrivers.org
- › Oxfam America: www.oxfamamerica.org
- › Oxfam Australia: www.oxfam.org.au

Các tổ chức trong khu vực

- › Tổ chức địa phương dựa vào cộng đồng và các tổ chức PCP địa phương khác
- › Một diễn đàn PCP hoặc nhóm bảo trợ ở nước bạn
- › Dịch vụ pháp lý cộng đồng địa phương
- › Chính quyền địa phương (Ví dụ như Cục Bảo vệ Môi trường hoặc Sở Môi trường và Tài nguyên)

Phụ lục 1:

Các quốc gia ủng hộ Tuyên bố của Liên Hiệp Quốc về Quyền của Các Dân tộc Bản địa (UNDRIP)

UNDRIP là một tuyên bố. Trong luật quốc tế Tuyên bố này không bị ràng buộc về mặt pháp lý đối với các quốc gia. Tuyên bố này vẫn rất quan trọng vì nó đưa ra các tiêu chuẩn được cộng đồng quốc tế và các chính phủ công nhận và thỏa thuận.

Nếu nhà nước đã ủng hộ tuyên bố này, thì chính phủ nên cam kết hướng tới việc bảo vệ những quyền này.

Biểu đồ ở trang 10 chỉ ra tầm quan trọng của UNDRIP trong việc bảo vệ quyền của các Dân tộc Bản địa và đóng góp vào phát triển bền vững.

147 quốc gia ủng hộ UNDRIP

Afghanistan, Albania, Algeria, Andorra, Angola, Antigua và Barbuda, Argentina, Armenia, Australia, Austria, Bahamas, Bahrain, Barbados, Belarus, Bỉ, Belize, Benin, Bolivia, Bosnia và Herzegovina, Botswana, Brazil, Brunei Darussalam, Bulgaria, Burkina Faso, Cambodia, Cameroon, Cape Verde, Cộng hòa Trung Phi, Chile, Trung Quốc, Colombia, Comoros, Congo, Costa Rica, Croatia, Cuba, Cyprus, Cộng hòa Czech, Triều Tiên, Cộng hòa Dân chủ Congo, Denmark, Djibouti, Dominica, Cộng hòa Dominican, Ecuador, Ai Cập, El Salvador, Estonia, Phần Lan, Pháp, Gabon, Đức, Ghana, Hy Lạp, Guatemala, Guinea, Guyana, Haiti, Honduras, Hungary, Iceland, Ấn Độ, Indonesia, Iran, Iraq, Ireland, Italy, Jamaica, Nhật Bản, Jordan, Kazakhstan, Kuwait, Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào, Latvia, Lebanon, Lesotho, Liberia, Libyan Arab Jamahiriya, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, Madagascar, Malawi, Malaysia, Maldives, Mali, Malta, Mauritius, Mexico, Liên bang Micronesia, Moldova, Monaco, Mongolia, Mozambique, Myanmar, Namibia, Nepal, Hà Lan, New Zealand, Nicaragua, Niger, Na Uy, Oman, Pakistan, Panama, Paraguay, Peru, Philippine, Ba Lan, Thổ Nhĩ Kỳ, Qatar, Hàn Quốc, Saint Lucia, Saint Vincent và the Grenadines, Samoa, San Marino, Saudi Arabia, Senegal, Serbia, Sierra Leone, Singapore, Slovakia, Slovenia, Nam Phi, Tây Ban Nha, Sri Lanka, Sudan, Suriname, Swaziland, Thụy Điển, Thụy Sĩ, Cộng hòa Syrian Arab, Tanzania, Thái Lan, Cộng hòa Macedonia thuộc Nam Tư cũ, Timor-Leste, Trinidad và Tobago, Tunisia, Thổ Nhĩ Kỳ, Các Tiểu Vương quốc Ả Rập Thống nhất, Vương Quốc Anh, Uruguay, Venezuela, Việt Nam, Yemen, Zambia và Zimbabwe.

Nguồn: <http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/en/declaration.html>

Phụ lục 2:

Cơ sở nghiên cứu các bộ luật địa phương liên quan đến FPIC

Những câu hỏi này được thiết kế nhằm giúp hiểu thêm quyền đối với Sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin có được luật pháp quốc gia nước bạn bảo vệ không:

1. Nước bạn có ủng hộ Tuyên bố của LHQ về Quyền của các Dân tộc Bản địa (UNDRIP) không?

Kiểm tra bảng trang 30 để xem tên quốc gia của bạn có trong danh sách những nước ủng hộ UNDRIP không. Nếu không thấy tên quốc gia bạn, hãy kiểm tra website của LHQ: www.un.org/esa/socdev/unpfii/

2. Có luật nào trong các bộ luật của quốc gia bạn cho thấy sự ủng hộ đối với FPIC không?

NẾU CÓ: Những điều khoản đó cho biết điều gì?

Hãy xem xét luật đó thật chi tiết để xem luật yêu cầu những gì.

Luật đó áp dụng cho đối tượng nào?

Kiểm tra xem luật đó có thể áp dụng cho tất cả các cộng đồng bị dự án tác động không, hay áp dụng cụ thể cho Các Dân tộc Bản địa.

Luật này yêu cầu quy trình nào?

Hãy so sánh các luật của nước bạn với Điều 32 của UNDRIP để xem các vấn đề FPIC có được bàn tới không. Hãy xem xét kĩ luật đưa ra các quy trình nào.

NẾU KHÔNG: Có luật nào trong các bộ luật quốc gia của nước bạn ủng hộ các quá trình tương tự FPIC không?

Tìm hiểu xem nước bạn có luật nào chỉ ra các quá trình tương tự FPIC không. Có thể tìm thấy trong các luật liên quan đến phát triển cơ sở hạ tầng, như lập kế hoạch pháp lý.

Luật yêu cầu các quá trình nào?

Hãy tìm hiểu chi tiết các quá trình luật đó đưa ra. Những vấn đề nào của FPIC được luật đó yêu cầu? Các ví dụ có thể bao gồm: quy trình tham vấn cộng đồng, các yêu cầu quy hoạch, quy định đánh giá tác động môi trường và xã hội.

3. Có trường hợp nào luật của quốc gia bạn ủng hộ sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và được cung cấp Thông tin chưa?

NẾU CÓ: Tòa đã quyết định như thế nào?

Hãy tìm hiểu các trường hợp cộng đồng bị ảnh hưởng đòi quyền đối với sự Đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự nguyện, Báo trước và Được cung cấp thông tin ở các lĩnh vực: khai khoáng, xây đập, khai thác gỗ. Hãy đọc những phán xét của tòa án để xem họ quyết định như thế nào.

Có thể áp dụng vào trường hợp của bạn không?

Hãy xem tình huống trong những trường hợp tương tự với bạn. Đọc về phán quyết của tòa án. Những lý lẽ tương tự có thể áp dụng trong trường hợp của bạn không?

NẾU KHÔNG: Có trường hợp hay dự án tương tự nào ở quốc gia bạn không?

Nếu không có các trường hợp nào phải ra tòa, hãy tìm hiểu có cộng đồng nào đã từng bị các dự án phát triển quy mô lớn ảnh hưởng không. Họ đã làm những gì? Một số trường hợp có thể có ích cho việc bảo vệ quyền của bạn. Có nhóm cộng đồng địa phương nào phản đối các dự án phát triển quy mô lớn được đề xuất ở nước bạn chưa. Kiểm tra xem các tổ chức trong địa phương có nhiều thông tin để hỗ trợ tìm hiểu các quá trình FPIC không.

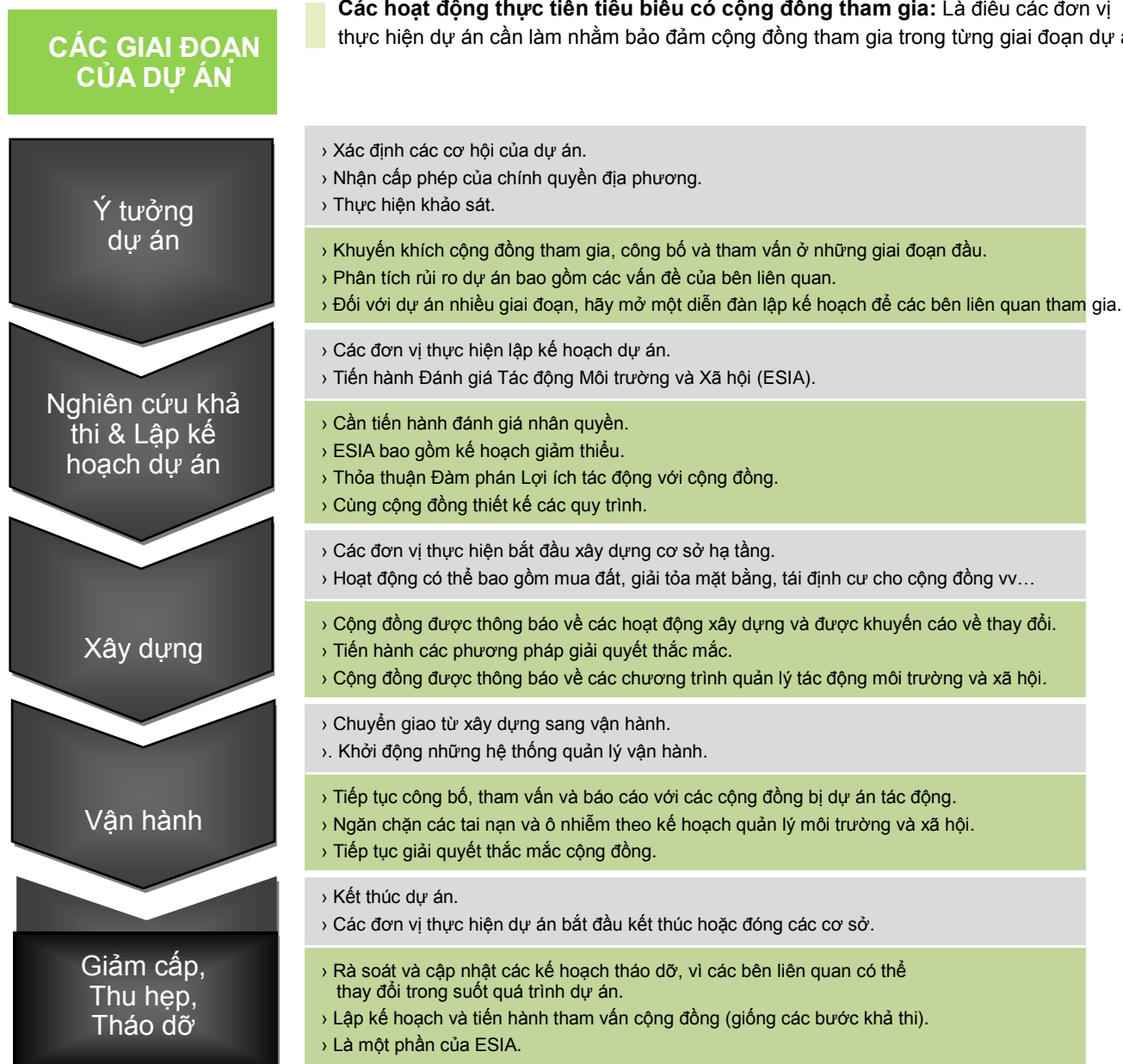
Phụ lục 3:

Vòng đời dự án

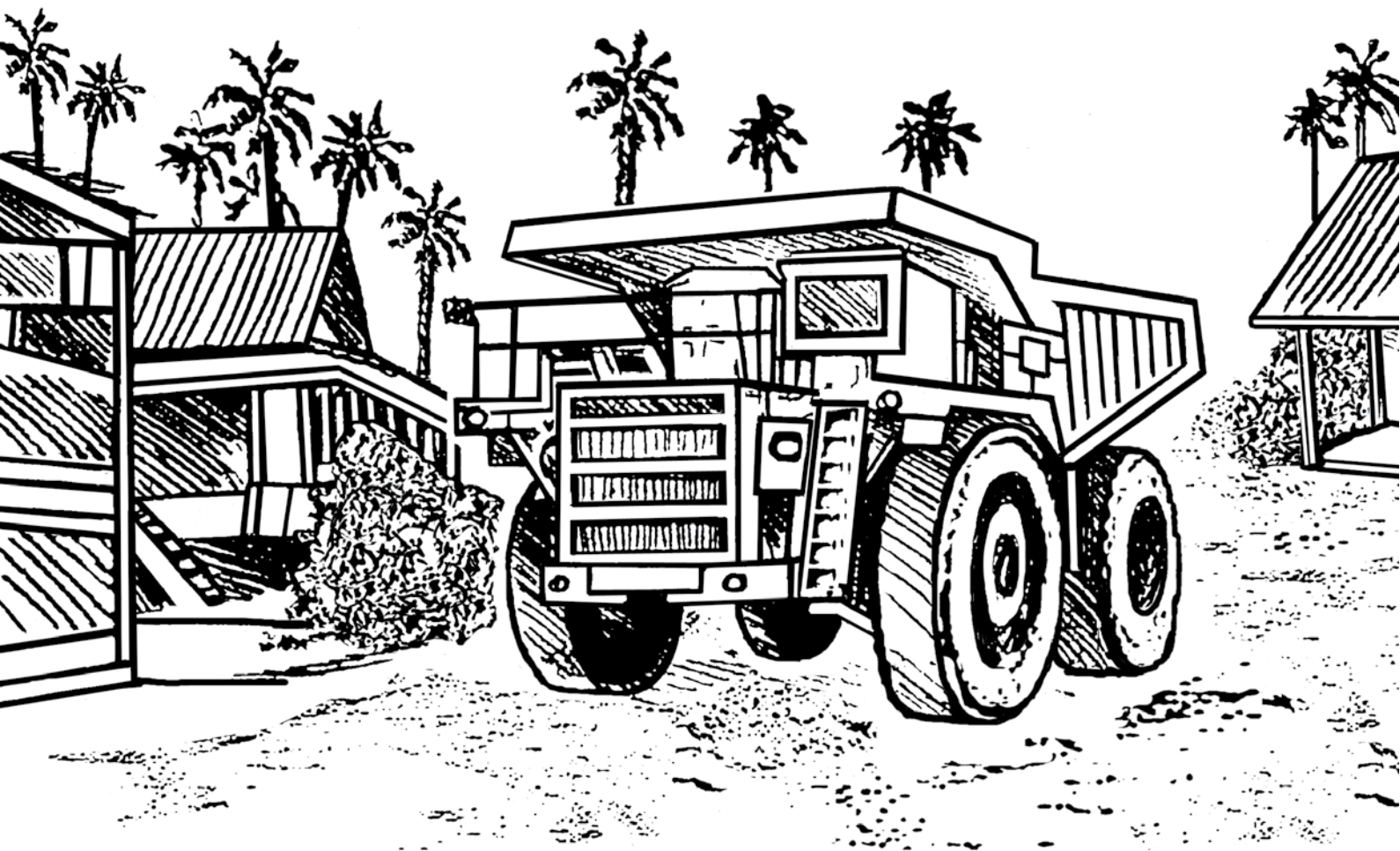
Không phải dự án nào cũng giống nhau. Tuy nhiên, các dự án lớn sẽ có những bước sau. Sơ đồ này là tổng quan một vòng đời dự án điển hình. Nó giúp bạn hiểu các quy trình liên quan khi làm việc với các đơn vị thực hiện dự án.

Các hoạt động: Chỉ ra những hoạt động thường có trong mỗi giai đoạn của một dự án phát triển cơ sở hạ tầng quy mô lớn.

Các hoạt động thực tiễn tiêu biểu có cộng đồng tham gia: Là điều các đơn vị thực hiện dự án cần làm nhằm bảo đảm cộng đồng tham gia trong từng giai đoạn dự án.

Trong suốt quá trình dự án, FPIC được cân nhắc tại những thời điểm ra quyết định quan trọng

Dấu của các tổ chức PCP

